

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

การศึกษาวิจัย

เรื่อง “ปัญหาการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมของบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสี”

การศึกษาวิจัย เรื่อง “ปัญหาการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมของบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสี” ในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและข้อจำกัดของบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสี ในด้านการศึกษา การประกอบอาชีพ และการใช้ชีวิตประจำวัน โดยวิเคราะห์หลักการทางด้านสิทธิมนุษยชน แนวความคิด เกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม กฎหมาย กฎ ระเบียบ และหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจน เปรียบเทียบกับประสบการณ์แนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าวของต่างประเทศ เพื่อนำเสนอทางเลือก ข้อเสนอแนะ หรือข้อเสนอในการปรับปรุงแก้ไขระเบียบกฎหมายที่เป็นการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อ บุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ของหน่วยงานหลัก ที่เกี่ยวข้องและตัวแทนบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสี การศึกษาวิจัยใช้วิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เก็บรวบรวมข้อมูลเอกสารและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้อง โดยการวิจัยเอกสาร (Documentary research) ประกอบการสัมภาษณ์ (Interview) การสนทนากลุ่ม (Focus group) และการจัดเวทีสาธารณะรับฟังความคิดเห็น แล้วนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยกระบวนการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content analysis) ครอบคลุมประเด็นต่างๆ ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัย จนกระทั่งได้มาซึ่งข้อเสนอแนะนโยบายและข้อเสนอแนะในการปรับปรุง กฎหมายที่จำกัดสิทธิของบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสี

ผลการศึกษาวิจัย พบว่า บุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสีมีข้อจำกัดทั้งในด้านการศึกษาในสถาบันการศึกษา ของตำรวจ สถาบันการศึกษาของทหาร และมหาวิทยาลัยในบางคณะ/สาขาวิชา เช่น แพทยศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ สัตวแพทยศาสตร์ พยาบาลศาสตร์ ที่จะไม่รับบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสีเข้าศึกษา ด้านการประกอบอาชีพก็ จะถูกจำกัดไม่สามารถเข้าทำงานในวิชาชีพที่มีข้อจำกัดไม่ไห้บุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสีเข้าศึกษา ส่วนด้าน การใช้ชีวิตประจำวัน มีข้อจำกัดในเรื่องการขอรับใบอนุญาตขับรถ

ข้อจำกัดดังกล่าวเกิดจากการที่ประเทศไทยยังมีกฎ ระเบียบ หลักเกณฑ์ และมาตรการทางกฎหมาย ที่มีข้อสงวนสำหรับบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสี ทั้งในมิติการศึกษา การประกอบอาชีพ และการใช้ชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะในประเด็นของการขอใบอนุญาตขับรถที่ยังมีหลักเกณฑ์ของการตรวจสอบอาการตาบอดสีที่มีลักษณะ เป็นการเลือกปฏิบัติ ส่วนในต่างประเทศโดยเฉพาะในสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และสวีเดนในมิติการศึกษา ยังไม่พบว่ามีการออกกฎ ระเบียบ หรือหลักเกณฑ์ที่เป็นข้อจำกัดในการเข้ารับการศึกษาของบุคคลผู้ที่มีอาการ

ตาบอดสี ในด้านการประกอบอาชีพ ในประเทศสหรัฐอเมริกาและสหราชอาณาจักร มีหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับข้อจำกัดหรือข้อสงวนสำหรับผู้ที่มีอาการตาบอดสีบางอาชีพที่ต้องใช้ความสามารถในการมองเห็นสีที่แม่นยำ เช่นเจ้าหน้าที่ตำรวจ งานเกี่ยวกับยานยนต์ ช่างไฟฟ้า งานดับเพลิง เป็นต้น ในมิติการใช้ชีวิตประจำวัน ทัศนศึกษาของต่างประเทศ โดยเฉพาะประเด็นของการขอใบอนุญาตขับรถ พบว่า ในสหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา แคนาดา โรมาเนีย สิงคโปร์ และตุรกี ไม่มีข้อห้ามสำหรับบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสีในการขอรับใบอนุญาตขับรถ และการทดสอบเพื่อขอใบอนุญาตขับรถก็ไม่มีการตรวจสอบตาบอดสี จะมีการตรวจสอบความสามารถในการมองเห็นสัญญาณเพื่อการขับรถเท่านั้น

ส่วนมาตรการทางกฎหมายเพื่อแก้ไขปัญหาการเลือกปฏิบัติ พบว่า ทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ ยังไม่มีมาตรการทางกฎหมายที่เป็นกฎหมายเฉพาะที่บัญญัติถึงเรื่องการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสีโดยตรง แต่ในบางประเทศ เช่น สหราชอาณาจักร สหรัฐอเมริกา และสวีเดน มีกฎหมายที่คุ้มครองบุคคลจากการถูกเลือกปฏิบัติที่อาจนำมาใช้ในการแก้ไขปัญหาการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมของบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสีได้ สำหรับประเทศไทยมีบทบัญญัติที่รับรองเป็นหลักการรวมๆ ไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ฉบับพุทธศักราช ๒๕๔๐ และ ๒๕๕๐ เท่านั้น อย่างไรก็ตาม ศาลรัฐธรรมนูญและศาลปกครองเคยมีคำวินิจฉัยเกี่ยวกับการเลือกปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมที่อาจนำมาใช้เป็นแนวทางในการคุ้มครองผู้ที่มีอาการตาบอดสีจากการถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมได้

ผลจากการศึกษาวิจัยได้นำไปสู่ข้อเสนอแนะหรือข้อเสนอในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรมต่อบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสีต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสถาบันการศึกษาดังต่อไปนี้

1 กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงสาธารณสุขควรกำหนดเป็นนโยบายให้เด็กและเยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษาได้รับการตรวจสถานะการเป็นบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสีของตนเอง เพื่อเด็กและเยาวชนที่มีอาการตาบอดสีจะได้สามารถวางแผนการศึกษาต่อ รวมถึงการประกอบอาชีพในอนาคตได้อย่างเหมาะสมต่อไป

2 สถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาแต่ละแห่ง รวมทั้งสถาบันการศึกษาภายใต้สังกัดของหน่วยทหารและตำรวจ และที่ประชุมสภาอธิการบดีทั่วประเทศควรทบทวนหลักเกณฑ์การกำหนดคุณสมบัติของผู้เข้ารับการศึกษาในสถาบันอุดมศึกษา โดยระบุคุณสมบัติของผู้สมัครที่เป็นข้อจำกัดของบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสีเฉพาะกรณีมีอาการตาบอดสีจะเป็นอุปสรรคต่อการเรียน และควรจำกัดเฉพาะบางสาขาวิชาที่จำเป็นจริงๆ เท่านั้น รวมทั้งควรมีการระบุเหตุผลความจำเป็นดังกล่าวให้ชัดเจนด้วย

3 กระทรวงแรงงานควรพิจารณาให้มีมาตรการในการคุ้มครองบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสีจากการถูกเลือกปฏิบัติในการจ้างงานอย่างไม่เป็นธรรม โดยเฉพาะในลักษณะงานที่ไม่มีความจำเป็นต้องคัดกรองเรื่องสีหรืออาการตาบอดสีไม่ส่งผลกระทบต่องานที่ทำ

4 กรมการขนส่งทางบกควรพิจารณาทบทวนว่าการกำหนดให้ผู้ขอใบอนุญาตขับรถต้องทดสอบตาบอดสีว่ามีความจำเป็นหรือไม่อย่างไร โดยขอความเห็นและคำปรึกษาจากแพทย์ผู้เชี่ยวชาญด้านจักษุวิทยาว่าบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสีในลักษณะใดที่สามารถขับรถได้และอาการในลักษณะใดที่อาจเป็นอันตรายต่อผู้ขับขี่เองหรือผู้ใช้รถใช้ถนนอื่นๆ และปรับแบบทดสอบผู้ขอรับใบอนุญาตโดยการทดสอบควรวัดอาการตาบอดสีเฉพาะเท่าที่จำเป็นต่อการขับรถเท่านั้น ไม่ควรวัดละเอียดแบบการตรวจตาบอดสีทั่วไป

5 สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติควรผลักดันหรือประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ หรือกรมคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพ ให้เร่งดำเนินการให้มีการออกกฎหมายห้ามการเลือกปฏิบัติต่อกลุ่มบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสีโดยออกเป็นกฎหมายกลางที่ใช้ในการดูแลคุ้มครองการถูกเลือกปฏิบัติโดยไม่ธรรมของกลุ่มบุคคลด้อยโอกาสในทุกกรณีที่ไม่ได้รับการคุ้มครองตามกฎหมายเฉพาะกลุ่ม โดยบัญญัติให้ชัดเจนว่าครอบคลุมถึงบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสีด้วย กฎหมายนี้ต้องมีการจัดหมวดหมู่ที่ง่ายแก่การทำความเข้าใจและต้องสามารถแก้ไขปัญหาการเลือกปฏิบัติที่สำคัญทั้งในทางตรงและทางอ้อมซึ่งในประเด็นหลังเน้นที่การกำหนดกฎเกณฑ์ที่แลดูเหมือนไม่มีการเลือกปฏิบัติ แต่แท้ที่จริงจะส่งผลถึงการเลือกปฏิบัติต่อบุคคลผู้ที่มีอาการตาบอดสี รวมทั้งหน่วยงานรับผิดชอบตามกฎหมายควรเป็นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการคุ้มครองสิทธิของประชาชนในทำนองเดียวกับแนวทางในประเทศอื่นๆ